

הראל השתלמות

קרן השתלמות מסלולית

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2016**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
	ב. מועד הקמת קופת הגמל	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	4
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	4
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	4
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	5
	א. יחס נזילות	5
	ב. משך חיים ממוצע של החיסכון	5
	ג. שינוי במספר העמיתים	6
	ד. ניתוח זכויות העמיתים בקופה	6
3.	מידע אודות דמי ניהול	7
	א. שיעור דמי הניהול	7
	ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה	9
4.	ניתוח מדיניות השקעה	10
	א. מדיניות ההשקעה	10
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	10
5.	ניהול סיכונים	12
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	12
	ב. סיכוני נזילות	12
	ג. סיכוני שוק	14
	ד. סיכוני אשראי	21
	ה. סיכונים גיאוגרפיים	28
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	36
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	37
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	37

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל קרן השתלמות (להלן "הקופה" או "הקרן").
- סוג קופת הגמל: קרן השתלמות מסלולית.
- קוד הקופה: 512267592-00000000000154-0000-000
- סוג העמיתים: עצמאיים ושכירים המפקידים כספי השתלמות.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח בינוני וקצר. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון", או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת", או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף ו' להלן.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בשנת 1997 כקרן השתלמות. בחודש ספטמבר 2008 הפכה הקופה לקופה מסלולית בעקבות מיזוג קופות הראל נץ והראל שלדג למסלולי השקעה בהראל קרן השתלמות. בחודש אוקטובר 2008 נוסף מסלול שקלי בקופה. בחודש דצמבר 2009 נוסף מסלול אג"ח.

ביום 1 ביולי 2013 מוזגה קרן השתלמות- הראל השתלמות ניבה לתוך הקופה (מיזוג טכני) כמסלול השקעה נפרד.

ביום 1 בינואר 2016, מוזגה הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן - "הראל עתידית"), לתוך הראל גמל והשתלמות בע"מ, תוך חיסולה ללא פירוק, וקופת הגמל הראל גילעד השתלמות (קופה בניהולה של הראל עתידית) מוזגה, מיזוג טכני, לתוך הקופה. בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור ג1 (1) בדוח הכספי של הקופה.

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 כוללת הקופה אחת עשרה מסלולי השקעה. ראה גם סעיפים ג' ו-ו' להלן.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן מספרי המסלולים הכלולים באישור:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
הראל השתלמות כללי	512267592-000000000000154-0154-000	1998
הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	512267592-000000000000416-0416-000	1978
הראל השתלמות לטווח ארוך	512267592-000000000000416-0566-000	1999
הראל השתלמות מסלול מניות	512267592-000000000000154-0763-000	2001
הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	512267592-000000000000154-0764-000	2001
הראל השתלמות מסלול חו"ל	512267592-000000000001034-1034-000	2004
הראל השתלמות מסלול שקלי	512267592-000000000000154-1369-000	2008
הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	512267592-000000000000154-1485-000	2009
הראל השתלמות מסלול כהלכה	512267592-000000000000416-1523-000	2010
הראל השתלמות אג"ח קונצרני	512267592-000000000000416-8058-000	2013
הראל השתלמות כללי פאסיבי (לא פעיל)	512267592-000000000000154-9568-000	2016

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

לעניין מיזוגים ראה סעיף ו' להלן.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאת קופת הגמל לקבל ומטרתן

בקרן השתלמות לעובדים - בשיעורים מהמשכורת, (כהגדרתה בסעיף 3ה לפקודה):
הפרשות מעביד: עד 7.5%.
הפרשות עובד: עד 2.5%.
ובלבד שהשיעורים לא יעלו על השיעורים הנקובים בהסכם הקיבוצי כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים תשי"ז-1957, והפרשות העובד לא יפחתו משליש מההפרשות המעביד.
בקרן השתלמות לעצמאים - לגבי הפקדות יחיד שיש לו בשנת המס הכנסה מעסק או משלח-יד.
בקרן השתלמות לחברי קיבוץ - לגבי סכומים שהופקדו עבור חברי קיבוץ בהתאם לסעיף 58א לפקודה.
בקרן השתלמות לחברי מושב שיתופי - לגבי סכומים שהופקדו עבור עמית מושב שיתופי בהתאם לסעיף 58א לפקודה, אם אישר הנציב לפי סעיף 61 לפקודה, כי הוראות סעיף 58א יחולו על המושב השיתופי.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

- עד ליום 5 באוקטובר 2016 (שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר), נוהלה הקופה על ידי הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל"), חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"). החל ממועד זה ובעקבות שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן - הראל ניהול), חברה בבעלות מלאה בעקיפין של הראל השקעות, וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור ג1(1) בדוח הכספי של הקופה.
- בהתאם למכתב שפורסם ביום 8 ביולי 2015, על ידי הממונה, למנהלי חברות המנהלות קופות גמל, שעניינו "התאמת תקנוני קופת גמל לחוזר מסלולי השקעה" ולנוסח תקנון תקני לקופת גמל שצורף למכתב כאמור ובנוסף למיזוג קופת גילעד השתלמות לקופה כתוצאה ממיזוג חברת הראל עתידית לתוך הראל גמל, ביום 1 בינואר 2016, תוקן תקנון הקופה. להלן עיקרי השינויים:
 - נערכו התאמות בהתאם לתקנון התקני שפורסם על ידי הממונה.
 - הותאמה מדיניות ההשקעה התקנונית במסלולי השקעה מתמחים להוראות הממונה.
 - בוטל הסדר הערבות לעמיתים.
- בחודש אוקטובר 2016 עודכן תקנון ושונה שמה של החברה המנהלת לאור השינוי המבני המפורט לעיל.
- ביום 4 בינואר 2017, הוגשה בקשה לשינוי תקנון הקופה שמהותו הורדת מסלול ההשקעה הפאסיבי.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. יחס נזילות

שיעור הסכומים שהעמיתים בקופת הגמל רשאים למשוך ממנה מתוך כלל נכסי קופת הגמל, לתאריך הדוח:

2016	
%	
56.66	הראל השתלמות כללי
68.83	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
82.03	הראל השתלמות לטווח ארוך
63.12	הראל השתלמות מסלול מניות
74.42	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
64.40	הראל השתלמות מסלול חו"ל
70.48	הראל השתלמות מסלול שקלי
68.75	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
30.69	הראל השתלמות מסלול כהלכה
57.73	הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

משך החיים הממוצע של זכויות העמיתים, עבור אותם עמיתים שחשכונוניהם טרם הבשילו:

2016	
שנים	
2.40	הראל השתלמות כללי
1.96	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
2.08	הראל השתלמות לטווח ארוך
2.23	הראל השתלמות מסלול מניות
1.96	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
1.90	הראל השתלמות מסלול חו"ל
1.85	הראל השתלמות מסלול שקלי
1.93	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
2.26	הראל השתלמות מסלול כהלכה
2.33	הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ג. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקופה:

מספר חשבונות העמיתים					סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	מיזוג קופות (*)	לתחילת השנה	
168,913	10,980	35,670	30,144	114,079	שכירים
31,761	1,901	3,717	4,903	25,042	עצמאיים
200,674	12,881	39,387	35,047	139,121	סה"כ

(*) למידע בדבר מיזוג קופת גמל לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג1(1) בדוח הכספי של הקופה.

ד. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר				
2015		2016		
סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות	
3,014,366	77,773	4,448,453	105,869	חשבונות פעילים
2,051,430	61,348	3,409,441	94,805	חשבונות לא פעילים (*)
5,065,796	139,121	7,857,894	200,674	סה"כ
71,225	30,405	113,704	46,278	(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

הראל השתלמות כללי

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
0%-0.5%	11,249	525,197	6,362	280,182
0.5%-1%	27,124	1,080,441	17,112	767,032
1%-1.5%	16,958	509,839	11,289	238,434
1.5%-2%	19,690	407,357	21,207	215,478

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 4,729 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
0%-0.5%	2,014	121,433	1,812	138,235
0.5%-1%	8,257	497,747	7,346	490,620
1%-1.5%	2,117	90,091	2,399	70,767
1.5%-2%	2.123	61.694	5.048	68.015

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,535 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות לטווח ארוך (מסלול לאוכלוסיית יעד)

ליום 31 בדצמבר 2016				לאוכלוסיית יעד)
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		דמי ניהול מנכסים:
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	
63	3,829	35	2,976	
256	19,804	361	20,104	
68	3,343	133	4,447	
101	5,889	561	9,300	

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 94 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
478	25,601	37,457	696	0%-0.5%
1,606	67,209	89,490	1,658	0.5%-1%
795	20,177	32,099	823	1%-1.5%
701	12,659	22,217	474	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 311 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
988	110,126	73,973	887	0%-0.5%
5,300	492,193	338,838	4,679	0.5%-1%
4,259	101,339	160,116	4,868	1%-1.5%
4,010	51,760	85,131	2,059	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,181 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
91	4,190	174	6,283	0%-0.5%
208	8,303	211	11,010	0.5%-1%
139	5,295	150	3,136	1%-1.5%
89	2,703	174	2,432	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 74 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
300	21,243	33,862	499	0%-0.5%
948	70,023	57,758	999	0.5%-1%
569	17,585	38,114	737	1%-1.5%
792	13,497	33,915	814	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 56 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות**דמי ניהול מנכסים:**

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
78	3,119	127	5,671	
400	29,950	320	15,114	
260	11,315	249	9,760	
393	3,037	309	5,094	

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 36 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול כהלכה**דמי ניהול מנכסים:**

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
53	2,203	162	4,944	0%-0.5%
492	10,741	920	23,206	0.5%-1%
319	5,573	611	14,570	1%-1.5%
742	6,484	778	16,700	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 26 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח קונצרני**דמי ניהול מנכסים:**

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
41	1,453	26	1,465	0%-0.5%
72	1,965	52	2,004	0.5%-1%
36	656	18	356	1%-1.5%
13	189	22	337	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 3 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
0.58	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)	
884,008	סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)	
11.25	שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)	
14,712	מספר חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים	
7.33	שיעור חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך העמיתים (באחוזים)	

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת :

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם :

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי בממדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרויות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	ב-2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטר במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר – הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שיעורי ריבית	במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו : האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה ל-2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5 שנים ויציבות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי

נושא	תיאור פעולות החברה
	בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2016 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17% ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עליית מחירי המניות, התרחבות במכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ- 59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברות – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערכת ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות גלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערכת ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. ועדת השקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר החשיפות הבאות: חשיפה למנפיק, חשיפה לקבוצת לווי, חשיפה לדירוגים, חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הגברת התחרותיות הביאה להגדלת הצורך בהתמודדות עם סיכון זה. הקופות נאלצות לשמור רמות נזילות גבוהות יותר כבטחון לביצוע התשלומים וההעברות. העלאת מרכיב הנזילות והקטנת אופק התכנון הפיננסי בשל סיכון זה מקטין את יכולת הקופות לתכנון ארוך טווח בחלק הנזיל המיועד למקרים אלו.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2016										
נכסים נטו (באלפי ש"ח)										
נזילות (בשנים)	הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני
נכסים נזילים וסחירים	2,881,876	1,069,805	55,860	296,846	988,314	39,694	263,919	63,500	84,286	8,364
מח"מ של עד שנה	41,844	21,517	514	395	16,313	365	927	774	-	-
מח"מ מעל שנה	773,017	321,464	11,860	7,380	295,916	2,684	21,211	17,895	-	51
אחרים	327,223	125,816	1,458	2,288	112,933	609	(60)	891	135	10
סה"כ	4,023,960	1,538,602	69,692	306,909	1,413,476	43,352	285,997	83,060	84,421	8,425

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה הינו בין 82.03%-30.69% (ראה פרוט לפי מסלולים בסעיף 2 לעיל), הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2016, כ- 73% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים או סחירים (כ- 72% במסלול הכללי, כ-70% במסלול אג"ח עד 20% מניות, כ-80% במסלול לטווח ארוך, כ- 97% במסלול מניות, כ- 70% במסלול אג"ח עד 10% מניות, כ-92% במסלול חו"ל, כ-92% במסלול שקלי, כ-76% במסלול אג"ח ללא מניות, כ-100% במסלול כהלכה וכ-99% במסלול אג"ח קונצרני).

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע**הראל השתלמות כללי**

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
1,330,308	1,472,130	1,221,522	4,023,960
543,581	18,007	(561,588)	-
1,873,889	1,490,137	659,934	4,023,960

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
475,521	632,185	430,896	1,538,602
232,409	7,507	(239,916)	-
707,930	639,692	190,980	1,538,602

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות לטווח ארוך (מסלול
לאוכלוסיית יעד)

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
22,834	23,812	23,046	69,692
11,213	323	(11,536)	-
34,047	24,135	11,510	69,692

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
193,812	517	112,580	306,909
50,208	-	(50,208)	-
244,020	517	62,372	306,909

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
482,734	603,525	327,217	1,413,476
166,062	10,817	(176,879)	-
648,796	614,342	150,338	1,413,476

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
6,560	1,940	34,852	43,352
3,335	33	(3,368)	-
9,895	1,973	31,484	43,352

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016		
לא צמוד אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
283,703	2,294	285,997
2,221	(2,221)	-
285,924	73	285,997

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
28,265	39,761	15,034	83,060
9,829	628	(10,457)	-
38,094	40,389	4,577	83,060

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
51,092	30,527	2,802	84,421
(10,089)	700	9,389	-
41,003	31,227	12,191	84,421

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
1,902	3,528	2,995	8,425
2,510	1	(2,511)	-
4,412	3,529	484	8,425

סך נכסי קופת הגמל, נטו
 חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
 נגזרים במונחי דלתא
 סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
-1%	+1%
אחוזים	
2.48	(2.28)
2.89	(2.66)
2.13	(1.97)
0.15	(0.14)
3.07	(2.82)
2.70	(2.48)
3.15	(2.85)
3.65	(3.36)
3.66	(3.33)
3.65	(3.38)

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות כללי
 הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
 הראל השתלמות לטווח ארוך
 הראל השתלמות מסלול מניות
 הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
 הראל השתלמות מסלול חו"ל
 הראל השתלמות מסלול שקלי
 הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
 הראל השתלמות מסלול כהלכה
 הראל השתלמות אג"ח קונצרני

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2016						<u>הראל השתלמות כללי</u>
נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	%	
ת"א 100	מניות היתר	אלפי ש"ח			מסה"כ	
80,561	3,137	-	16,603	100,301	16.35	<u>ענף משק</u>
12,319	-	-	-	12,319	2.01	בנקים
16,346	715	-	12,944	30,005	4.89	ביטוח
16,358	1,755	-	18,704	36,817	6.00	ביומד
85,293	8,056	16,405	11,595	121,349	19.78	טכנולוגיה
67,899	5,581	6,746	67,289	147,515	24.05	מסחר ושרותים
64,434	9,212	-	23,471	97,117	15.83	נדל"ן ובינוי
34,017	3,789	-	-	37,806	6.16	תעשיה
21,407	2,664	-	6,153	30,224	4.93	השקעה ואחזקות
398,634	34,909	23,151	156,759	613,453	100.00	נפט וגז
						<u>סך הכל</u>

ליום 31 בדצמבר 2016						<u>הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות</u>
נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	%	
ת"א 100	מניות היתר	אלפי ש"ח			מסה"כ	
17,189	669	-	3,697	21,555	13.95	<u>ענף משק</u>
2,628	-	-	-	2,628	1.70	בנקים
3,488	153	-	2,712	6,353	4.11	ביטוח
3,490	374	-	4,037	7,901	5.11	ביומד
18,199	1,719	4,042	2,532	26,492	17.15	טכנולוגיה
15,963	1,190	1,965	35,149	54,267	35.12	מסחר ושרותים
13,748	1,965	-	5,017	20,730	13.43	נדל"ן ובינוי
7,258	808	-	-	8,066	5.22	תעשיה
4,569	568	-	1,370	6,507	4.21	השקעה ואחזקות
86,532	7,446	6,007	54,514	154,499	100.00	נפט וגז
						<u>סך הכל</u>

**הראל השתלמות לטווח
ארוך(מסלול לאוכלוסיית
יעד)**

ליום 31 בדצמבר 2016					
	נסחרות במדד ת"א 100	נסחרות במדד מניות היתר	לא סחיר אלפי ש"ח	בחו"ל	סך הכל
% מסה"כ					
19.14	2,242	87	-	461	2,790
2.35	343	-	-	-	343
5.69	455	20	-	354	829
7.02	455	49	-	520	1,024
20.10	2,384	224	2	320	2,930
14.18	1,847	155	-	65	2,067
18.54	1,793	256	-	653	2,702
7.21	946	105	-	-	1,051
5.77	596	74	-	171	841
100.00	11,061	970	2	2,544	14,577

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

**הראל השתלמות מסלול
מניות**

ליום 31 בדצמבר 2016					
	נסחרות במדד ת"א 100	נסחרות במדד מניות היתר	לא סחיר אלפי ש"ח	בחו"ל	סך הכל
% מסה"כ					
18.66	22,787	887	-	3,229	26,903
2.42	3,485	-	-	-	3,485
5.84	4,624	202	-	3,595	8,421
6.91	4,628	496	-	4,851	9,975
20.22	24,127	2,279	15	2,753	29,174
14.01	17,973	1,579	-	657	20,209
18.98	18,226	2,606	-	6,554	27,386
7.41	9,622	1,072	-	-	10,694
5.55	6,055	754	-	1,197	8,006
100.00	111,527	9,875	15	22,836	144,253

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016					
%	סך הכל	בחו"ל	נסחרות במדד		נסחרות במדד
			מניות היתר	ת"א 100	
			לא סחיר		
מסה"כ	אלפי ש"ח				
10.68	8,701	1,510	-	269	6,922
1.30	1,058	-	-	-	1,058
3.13	2,557	1,092	-	61	1,404
3.91	3,188	1,632	-	151	1,405
16.29	13,290	1,131	4,140	692	7,327
47.26	38,553	29,284	1,768	480	7,021
10.23	8,348	2,021	-	791	5,536
3.98	3,248	-	-	326	2,922
3.22	2,628	560	-	229	1,839
100.00	81,571	37,230	5,908	2,999	35,434

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016			
%	סך הכל	נסחרות במדד	
		בחו"ל	ת"א 100
מסה"כ		אלפי ש"ח	
48.69	333	332	1
14.62	100	100	-
15.64	107	106	1
2.92	20	19	1
18.13	124	124	-
100.00	684	681	3

ענף משק

בנקים
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
תעשייה
נפט וגז

סך הכל

הראל השתלמות מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016	
מסה"כ %	נסחרות במדד
	מניות היתר
אלפי ש"ח	
100.00	14
100.00	14

ענף משק

נדל"ן ובינוי

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת אגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת אגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2016														
הראל השתלמות כללי			הראל השתלמות מסלול מניות			הראל השתלמות לטווח ארוך			הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות			הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות		
סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ
1,384,314	795,297	2,179,611	626,365	337,797	964,162	20,006	12,238	32,244	50,660	7,775	58,435	652,355	307,720	960,075
292,653	19,564	312,217	136,936	5,184	142,120	5,805	136	5,941	848	-	848	123,977	4,509	128,486
1,676,967	814,861	2,491,828	763,301	342,981	1,106,282	25,811	12,374	38,185	51,508	7,775	59,283	776,332	312,229	1,088,561

בארץ

בחו"ל

סך הכל נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר 2016														
הראל השתלמות מסלול חו"ל			הראל השתלמות מסלול שקלי			הראל השתלמות אג"ח ללא מניות			הראל השתלמות מסלול כהלכה			הראל השתלמות אג"ח קונצרני		
סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ
2,633	2,905	5,538	248,065	22,138	270,203	45,809	17,827	63,636	76,136	-	76,136	4,712	51	4,763
18,038	144	18,182	2,231	-	2,231	8,158	842	9,000	-	-	-	2,243	-	2,243
20,671	3,049	23,720	250,296	22,138	272,434	53,967	18,669	72,636	76,136	-	76,136	6,955	51	7,006

בארץ

בחו"ל

סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2016									
דירוג מקומי (*)									
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20%	הראל השתלמות לסווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות אג"ח עד 10%	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני
אלפי ש"ח									
1,006,618	481,039	15,063	50,006	2,567	528,093	239,637	36,524	76,136	101
225,930	85,440	2,374	192	26	73,217	4,005	4,883	-	2,718
138,105	53,775	1,967	338	28	46,212	4,051	3,842	-	1,731
9,062	4,143	438	91	9	3,113	63	318	-	94
4,599	1,968	164	33	3	1,720	309	242	-	68
1,384,314	626,365	20,006	50,660	2,633	652,355	248,065	45,809	76,136	4,712
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ									
נכסי חוב שאינם סחירים בארץ									
אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:									
92,742	46,126	1,894	-	40,199	178	1,370	1,907	-	-
7,890	3,409	99	-	3,085	-	43	289	-	-
4,700	2,180	91	91	1,986	1	-	114	-	3
98	65	9	3	50	2	-	4	-	-
179,402	55,214	3,799	7,466	51,527	2,056	14,698	2,901	-	48
31,275	14,235	508	216	12,451	49	196	475	-	-
479,190	216,568	5,838	(1)	198,422	619	5,831	12,137	-	-
795,297	337,797	12,238	7,775	307,720	2,905	22,138	17,827	-	51
2,179,611	964,162	32,244	58,435	960,075	5,538	270,203	63,636	76,136	4,763
347,104	132,079	5,715	7,551	120,341	2,465	16,852	8,099	-	47

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמה: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016

דירוג בינלאומי (*)

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20%	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניית	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניית	הראל השתלמות אג"ח קונצרני
21,017	4,320	1,060	665	9,625	2,398	2,231	110	30
37,065	18,135	648	59	15,639	2,140	-	1,103	302
207,851	101,520	3,626	21	87,544	11,989	-	6,172	1,698
26,030	12,713	454	25	10,963	1,503	-	773	213
690	248	17	78	206	8	-	-	-
292,653	136,936	5,805	848	123,977	18,038	2,231	8,158	2,243
3,328	682	31	-	660	-	-	278	-
16,236	4,502	105	-	3,849	144	-	564	-
19,564	5,184	136	-	4,509	144	-	842	-
312,217	142,120	5,941	848	128,486	18,182	2,231	9,000	2,243
8,511	1,525	104	-	1,419	127	-	531	-

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות

פיננסיים בדירוג:

A ומעלה

נכסי חוב אחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"לסך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו-*Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות הוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2016									
נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):	הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות אג"ח קונצרני
	באחוזים								
AA ומעלה	1.22	1.39	1.15	0.21	1.40	0.55	0.61	1.37	0.09
A	2.69	2.69	2.73	3.85	2.67	2.52	2.92	2.83	-
BBB	3.14	3.06	3.26	-	3.08	2.55	2.96	3.34	-
נמוך מ-BBB	5.48	5.53	4.50	5.32	6.30	0.49	2.00	5.90	0.49
לא מדורג	5.12	4.71	3.90	-	4.79	3.25	3.91	4.08	-

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות כללי		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
215,531	9	95,577	9	2,833	7	82		56		499	1	110		3,074	
37,972	2	15,451	1												
6,293															
35,093	1	16,585	2	583	2	64									
608,821	24	240,180	22	9,307	24	7,718	13	268		6,045	16	21,288	2	42,795	
396,805	16	174,585	16	593	2	57									
90,536	4	39,002	4	1,623	4	354	1	13		469	1	15,181	1	30,347	
1,027,635	41	485,359	44	16,123	42	50,671	85								
2,491,828	100.00	1,106,282	100.00	38,185	100.00	59,283	100.00								
72,636	100.00	272,434	100.00	23,720	100.00	1,088,561	100.00								

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשייה

השקעה

ואחזקות

נפט וגז

אג"ח ממשלתי

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016				ענף משק
הראל השתלמות מסלול כהלכה		הראל השתלמות אג"ח קונצרני		
סכום	%	סכום	%	
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	
-	-	1,929	27.53	בנקים
-	-	480	6.85	ביטוח
-	-	52	0.74	ביומד
-	-	255	3.64	טכנולוגיה
-	-	1,481	21.14	מסחר ושרותים
-	-	1,682	24.01	נדל"ן ובינוי
-	-	339	4.84	תעשייה
-	-	444	6.34	השקעה ואחזקות
-	-	213	3.04	נפט וגז
76,136	100.00	131	1.87	אג"ח ממשלתי
76,136	100.00	7,006	100.00	סך הכל

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח") שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

הראל השתלמות כללי

ליום 31 בדצמבר 2016									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	21,851	8,205	11,002	5,290	9,416	17,184	72,948	33,689	106,637
-	24,339	317	6,013	11,484	-	162	42,315	15,053	57,368
-	19,764	9,608	5,314	902	-	15	35,603	15,868	51,471
-	-	-	14,172	1,245	-	3,139	18,556	43,357	61,913
-	-	-	-	58,518	-	-	58,518	-	58,518
-	122,585	169,865	66,739	68,660	-	113,522	541,371	275,039	816,410
-	-	6,639	16,477	10,667	-	25,378	59,161	19,235	78,396
1,024,616	462,582	398,327	21,427	1,758	20,366	989,838	2,918,914	558	2,919,472
-	-	1,306	35,684	15,024	-	4,237	56,251	-	56,251
3,019	90,377	19,186	45,791	12,819	-	49,131	220,323	22,877	243,200
1,027,635	741,498	613,453	222,619	186,367	29,782	1,202,606	4,023,960	425,676	4,449,636
סך הכל									

הראל השתלמות אג"ח עד 20%
מניות

ליום 31 בדצמבר 2016									
סך הכל	נגזרים במונחי זלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
34,659	7,502	27,157	3,352	7,722	1,178	2,450	1,842	10,613	-
25,525	3,352	22,173	129	-	8,764	1,339	75	11,866	-
20,182	3,534	16,648	8	-	201	1,183	5,908	9,348	-
27,214	-	27,214	-	-	27,214	-	-	-	-
248,784	61,248	187,536	41,361	-	16,999	17,342	53,417	58,417	-
24,666	4,283	20,383	11,070	-	4,226	3,670	1,417	-	-
1,138,392	91	1,138,301	365,902	8,263	671	4,876	87,530	187,174	483,885
16,343	-	16,343	1,210	-	6,908	7,946	279	-	-
97,597	14,750	82,847	15,101	-	5,710	13,354	4,031	43,177	1,474
1,633,362	94,760	1,538,602	438,133	15,985	71,871	52,160	154,499	320,595	485,359

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

**הראל השתלמות לטווח ארוך (מסלול
לאוכלוסיית יעד)**

ליום 31 בדצמבר 2016								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
2,006	936	1,070	215	147	306	5	397	-
828	-	828	-	19	551	18	240	-
1,299	418	881	-	280	167	5	429	-
1,043	441	602	1	25	148	84	344	-
1,719	1,204	515	86	35	394	-	-	-
1,237	-	1,237	-	1,237	-	-	-	-
17,511	7,639	9,872	835	1,764	1,854	3,331	2,088	-
2,054	534	1,520	558	319	458	185	-	-
48,799	16	48,783	15,150	21	562	10,410	6,570	16,070
1,307	-	1,307	1	279	991	36	-	-
3,712	635	3,077	136	235	720	503	1,430	53
81,515	11,823	69,692	16,982	4,361	6,151	14,577	11,498	16,123

בריטניה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
10,224	6,552	3,672	447	1,029	2,140	46	10	-
4,202	-	4,202	2	136	3,861	187	16	-
5,126	2,926	2,200	1	982	1,169	46	2	-
5,235	3,086	2,149	-	175	1,033	859	82	-
12,042	8,432	3,610	612	242	2,756	-	-	-
115,679	53,488	62,191	6,629	11,678	12,979	30,875	30	-
11,030	3,741	7,289	706	1,501	3,204	1,878	-	-
202,357	426	201,931	38,127	2,022	5,533	104,908	670	50,671
7,630	-	7,630	7	314	6,940	369	-	-
16,484	4,449	12,035	404	1,379	5,046	5,085	121	-
390,009	83,100	306,909	46,935	19,458	44,661	144,253	931	50,671

בריטניה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016									
סך הכל	נגזרים במונחי זלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
25,310	3,065	22,245	3,167	5,860	481	1,001	2,611	9,125	-
18,368	1,370	16,998	97	-	6,076	547	56	10,222	-
14,154	1,442	12,712	7	-	82	483	4,127	8,013	-
25,132	-	25,132	-	-	25,132	-	-	-	-
155,342	25,017	130,325	30,069	-	10,609	6,070	33,040	50,537	-
18,571	1,751	16,820	11,076	-	3,675	1,499	570	-	-
1,117,897	31	1,117,866	366,890	8,967	620	2,262	39,327	163,353	536,447
77,401	6,023	71,378	12,398	-	10,276	8,701	1,840	36,892	1,271
1,452,175	38,699	1,413,476	423,704	14,827	56,951	20,563	81,571	278,142	537,718

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

אחר

סך הכל

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות של	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
632	-	632	-	-	-	-	632	-
2,454	672	1,782	231	106	220	-	1,225	-
946	-	946	-	14	396	-	536	-
3,102	300	2,802	-	1,295	120	-	1,387	-
1,425	318	1,107	(1)	18	106	-	984	-
560	-	560	-	560	-	-	-	-
699	41	658	1	13	29	-	615	-
1,234	865	369	61	25	283	-	-	-
3,611	-	3,611	-	3,611	-	-	-	-
877	77	800	-	4	58	-	738	-
1,426	-	1,426	-	-	-	-	1,426	-
18,829	5,488	13,341	2,091	1,101	2,859	679	6,611	-
1,031	384	647	198	120	329	-	-	-
11,898	(62)	11,960	5,963	-	-	5	1,201	4,791
1,518	-	1,518	-	806	712	-	-	-
1,532	339	1,193	43	33	431	-	512	174
51,774	8,422	43,352	8,587	7,706	5,543	684	15,867	4,965

סך הכל

**הראל השתלמות מסלול
שקלי**

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
285,638	285,638	34,099	109	-	9,562	241,868	ישראל
359	359	66	-	14	279	-	אחר
285,997	285,997	34,165	109	14	9,841	241,868	סך הכל

**הראל השתלמות אג"ח
ללא מניות**

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
1,207	-	1,207	560	-	-	647	-	בריטניה
1,229	-	1,229	-	508	-	721	-	צרפת
1,571	-	1,571	-	1,571	-	-	-	לוקסמבורג
5,689	-	5,689	543	-	1,293	3,853	-	ארצות הברית
870	-	870	551	319	-	-	-	אירופה
68,582	-	68,582	20,628	71	25	11,314	36,544	ישראל
3,912	-	3,912	10	686	-	3,126	90	אחר
83,060	-	83,060	22,292	3,155	1,318	19,661	36,634	סך הכל

הראל השתלמות מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	אגרות חוב ממשלתיות	
1,100	1,100	-	-	-	צרפת
2,201	2,150	51	51	-	יפן
12,115	10,415	1,700	1,700	-	ארצות הברית
93,322	11,023	82,299	6,163	76,136	ישראל
3,228	2,857	371	371	-	אחר
111,966	27,545	84,421	8,285	76,136	סך הכל

הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח								
90	-	90	-	-	-	90	-	ברזיל
181	-	181	1	-	-	180	-	בריטניה
92	-	92	-	-	-	92	-	סין
200	-	200	-	-	-	200	-	צרפת
162	-	162	-	-	-	162	-	גרמניה
87	-	87	-	-	-	87	-	איטליה
421	-	421	-	421	-	-	-	לוקסמבורג
105	-	105	-	-	-	105	-	ספרד
215	-	215	-	-	-	215	-	שוויץ
1,151	-	1,151	145	-	-	1,006	-	ארצות הברית
110	-	110	-	110	-	-	-	שווקים מתעוררים
5,329	-	5,329	657	26	20	4,520	106	ישראל
282	-	282	7	79	-	171	25	אחר
8,425	-	8,425	810	636	20	6,828	131	סך הכל

ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת וביאור 17א בדוח הכספי של הקופה.

ז. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה	גורמי סיכון	
√			סיכונים שוק	סיכונים מקרו
√			האטה כלכלית בישראל	
√			סיכונים אשראי	
	√		סיכון מחירי נכסים אחרים	
√			שינויים רגולטוריים	סיכונים ענפיים
√			סיכון נזילות	
	√		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

באוקטובר 2016, עקב שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל והשתלמות בע"מ, לרבות הקרן, לניהולה של החברה. להרחבה בנושא ראה ביאור 1ג בדוחות הכספיים של קרן ההשתלמות. במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי ליידינר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2017

הצהרה (certification)

אני, דודי ליידנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל השתלמות (להלן: "קרן ההשתלמות") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן ההשתלמות וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן ההשתלמות למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן ההשתלמות; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן ההשתלמות, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן ההשתלמות והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

דודי ליידנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל השתלמות (להלן: "קרן השתלמות") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן ההשתלמות וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן ההשתלמות למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן השתלמות; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן השתלמות, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן השתלמות והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

הנהלה, בפקוח הדירקטוריון, של הראל קרן השתלמות (להלן: "קרן ההשתלמות") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון: מישל סיבוני

מנכ"ל: דודי לידנר

סמנכ"ל כספים: רם גבל

תאריך אישור הדוח: 19 במרס 2017

הראל השתלמות

קרן השתלמות מסלולית

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2 דוח רואי החשבון המבקרים

3 דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4 דוח על המצב הכספי

7 דוח הכנסות והוצאות

11 דוח על השינויים בזכויות העמיתים

15 ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל השתלמות

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל השתלמות (הראל השתלמות כללי, הראל השתלמות מסלול שקלי, הראל השתלמות מסלול מניות, הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות, הראל השתלמות אג"ח ללא מניות, הראל השתלמות מסלול חו"ל, הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות, הראל השתלמות לטווח ארוך, הראל השתלמות מסלול כהלכה והראל השתלמות אג"ח קונצרני) (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרץ 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל השתלמות בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקורנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל השתלמות (הראל השתלמות כללי, הראל השתלמות מסלול שקלי, הראל השתלמות מסלול מניות, הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות, הראל השתלמות אג"ח ללא מניות, הראל השתלמות מסלול חו"ל, הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות, הראל השתלמות לטווח ארוך, הראל השתלמות מסלול כהלכה והראל השתלמות אג"ח קונצרני) (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקורנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2016	2015 (*)		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
236,568	452,349		רכוש שוטף
21,590	49,585	4	מזומנים ושווי מזומנים
258,158	501,934		חייבים ויתרות חובה
2,447,383	3,701,944	5	השקעות פיננסיות
955,592	1,534,127	6	נכסי חוב סחירים
691,122	1,009,051	7	נכסי חוב שאינם סחירים
691,238	1,072,908	8	מניות
4,785,335	7,318,030		השקעות אחרות
			סך כל השקעות פיננסיות
43,738	60,594	9	נדל"ן להשקעה
5,087,231	7,880,558		סך כל הנכסים
21,435	22,664	10	זכאים ויתרות זכות
5,065,796	7,857,894		זכויות העמיתים
5,087,231	7,880,558		סך כל ההתחייבויות

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג(1).

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוגי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות אג"ח סה"כ	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
452,349	688	7,093	4,541	13,577	4,539	82,239	33,625	4,221	59,643	242,183
49,585	57	439	583	146	571	6,289	3,100	732	9,149	28,519
501,934	745	7,532	5,124	13,723	5,110	88,528	36,725	4,953	68,792	270,702
3,701,944	6,955	76,136	53,967	250,296	20,671	776,332	51,508	25,811	763,301	1,676,967
1,534,127	51	-	18,669	22,138	3,049	312,229	7,775	12,374	342,981	814,861
1,009,051	-	-	-	14	684	81,571	144,253	14,577	154,499	613,453
1,072,908	698	1,014	5,476	499	14,071	144,050	67,583	12,188	197,262	630,067
7,318,030	7,704	77,150	78,112	272,947	38,475	1,314,182	271,119	64,950	1,458,043	3,735,348
60,594	-	-	-	-	-	14,827	-	-	15,985	29,782
7,880,558	8,449	84,682	83,236	286,670	43,585	1,417,537	307,844	69,903	1,542,820	4,035,832
22,664	24	261	176	673	233	4,061	935	211	4,218	11,872
7,857,894	8,425	84,421	83,060	285,997	43,352	1,413,476	306,909	69,692	1,538,602	4,023,960
7,880,558	8,449	84,682	83,236	286,670	43,585	1,417,537	307,844	69,903	1,542,820	4,035,832
רכוש שוטף										
מזומנים ושווי מזומנים										
חייבים ויתרות חובה										
השקעות פיננסיות										
נכסי חוב סחירים										
נכסי חוב שאינם סחירים										
מניות										
השקעות אחרות										
סך כל השקעות פיננסיות										
נדל"ן להשקעה										
סך כל הנכסים										
זכאים ויתרות זכות										
זכויות העמיתים										
סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים										
רם גבל סמנכ"ל כספים			דודי לידנר מנכ"ל			מישל סיבוני יו"ר הדירקטוריון				

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017.
הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח
236,568	3,703	9,288	3,250	58,523	24,977	136,827
21,590	5	11	169	1,699	3,611	16,095
258,158	3,708	9,299	3,419	60,222	28,588	152,922
2,447,383	53,860	225,554	29,587	695,385	65,805	1,377,192
955,592	7,263	20,965	3,397	280,116	7,133	636,718
691,122	-	-	2,233	75,575	129,456	483,858
691,238	4,983	994	5,665	124,350	59,585	495,661
4,785,335	66,106	247,513	40,882	1,175,426	261,979	2,993,429
43,738	-	-	-	15,025	-	28,713
5,087,231	69,814	256,812	44,301	1,250,673	290,567	3,175,064
21,435	162	597	135	4,562	1,717	14,262
5,065,796	69,652	256,215	44,166	1,246,111	288,850	3,160,802
5,087,231	69,814	256,812	44,301	1,250,673	290,567	3,175,064

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים

חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

השקעות אחרות

סך כל השקעות פיננסיות

נדל"ן להשקעה

סך כל הנכסים

זכאים ויתרות זכות

זכויות העמיתים

סך כל ההתחייבויות

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014 (*)	2015 (*)	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

ביאור

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מהשקעות:**

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות על הוצאות לשנה**

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות 20%	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(1,660)	(594)	(24)	(308)	(91)	1	(1)	(18)	(117)	-	(2,812)
17,709	9,156	446	185	7,904	129	2,325	946	372	131	39,303
19,954	9,764	248	144	9,035	43	503	244	-	1	39,936
43,304	12,996	1,004	7,701	7,211	399	1	1	(8)	-	72,609
64,570	18,107	1,362	6,746	14,820	1,292	5	373	1,143	63	108,481
362	(456)	-	-	(130)	-	-	-	-	-	(224)
145,899	49,567	3,060	14,776	38,840	1,863	2,834	1,564	1,507	195	260,105
144,239	48,973	3,036	14,468	38,749	1,864	2,833	1,546	1,390	195	257,293
31,595	10,563	681	2,435	11,018	351	2,581	697	795	39	60,755
4,729	1,535	94	311	1,181	74	56	36	26	3	8,045
89	10	-	5	6	-	2	2	3	-	117
769	176	23	149	71	20	-	3	-	-	1,211
134	37	-	-	34	-	-	-	-	-	205
37,316	12,321	798	2,900	12,310	445	2,639	738	824	42	70,333
106,923	36,652	2,238	11,568	26,439	1,419	194	808	566	153	186,960

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדלין להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(875)	(13)	1	(25)	(212)	(246)	(380)
(4,104)	278	5,712	(38)	(1,694)	42	(8,404)
39,837	329	842	106	11,770	152	26,638
53,890	-	2	236	13,766	7,245	32,641
16,810	(63)	(163)	42	616	1,253	15,125
3,425	-	-	-	1,258	-	2,167
109,858	544	6,393	346	25,716	8,692	68,167
108,983	531	6,394	321	25,504	8,446	67,787
45,498	660	2,535	362	11,121	2,525	28,295
5,079	35	61	30	1,008	324	3,621
140	2	3	1	15	11	108
95	10	-	12	8	3	62
122	1	1	1	33	-	86
50,934	708	2,600	406	12,185	2,863	32,172
58,049	(177)	3,794	(85)	13,319	5,583	35,615

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות (הפסדים)**

על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014

הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
383	296	(13)	27	(26)	23	690
16,944	871	15,826	346	9,515	1,188	44,690
17,754	80	8,681	51	787	73	27,426
24,088	5,785	6,450	138	-	-	36,461
51,441	7,692	4,848	546	(101)	14	64,440
1,336	-	659	-	-	-	1,995
111,563	14,428	36,464	1,081	10,201	1,275	175,012
111,946	14,724	36,451	1,108	10,175	1,298	175,702
24,347	2,233	11,119	320	2,557	679	41,255
2,904	328	883	26	29	36	4,206
47	6	9	-	2	-	64
13	3	3	13	-	10	42
76	-	38	-	-	-	114
27,387	2,570	12,052	359	2,588	725	45,681
84,559	12,154	24,399	749	7,587	573	130,021

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מהשקעות:**

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות על הוצאות לשנה**

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
3,637,683	4,455,214	5,065,796	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
692,483	811,382	1,131,808	תקבולים מדמי גמולים
267,360	303,400	429,626	תשלומים לעמיתים
429,696	335,525	705,701	העברות צבירה לקופה
111,489	149,213	202,954	העברות מקופות גמל
			העברות בין מסלולים
167,309	290,974	309,586	העברות צבירה מהקופה
111,489	149,213	202,954	העברות לקופות גמל
			העברות בין מסלולים
262,387	44,551	396,115	העברות צבירה, נטו
-	-	1,506,841	קבלת נכסים נטו מקופת גמל (*)
130,021	58,049	186,960	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
4,455,214	5,065,796	7,857,894	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,160,802	-	-	288,850	1,246,111	44,166	256,215	69,652	-	-	5,065,796
זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה										
714,885	163,424	5,875	44,500	134,962	5,219	34,226	8,282	19,213	1,222	1,131,808
תקבולים מדמי גמולים										
224,069	68,950	4,494	17,342	79,994	2,989	23,889	3,787	3,719	393	429,626
תשלומים לעמיתים										
417,780	96,575	1,199	12,579	138,380	902	26,370	7,003	3,690	1,223	705,701
העברות צבירה לקופה										
48,349	27,678	1,639	17,525	44,685	3,950	35,141	17,311	3,753	2,923	202,954
העברות מקופות גמל										
העברות בין מסלולים										
142,831	62,653	2,794	18,156	60,119	2,303	15,138	3,462	1,749	381	309,586
העברות צבירה מהקופה										
57,879	21,533	3,899	32,615	36,988	7,012	27,122	12,747	2,105	1,054	202,954
העברות לקופות גמל										
העברות בין מסלולים										
265,419	40,067	(3,855)	(20,667)	85,958	(4,463)	19,251	8,105	3,589	2,711	396,115
העברות צבירה, נטו										
-	1,367,409	69,928	-	-	-	-	-	64,772	4,732	1,506,841
קבלת נכסים נטו מקופת גמל (*)										
106,923	36,652	2,238	11,568	26,439	1,419	194	808	566	153	186,960
עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות										
4,023,960	1,538,602	69,692	306,909	1,413,476	43,352	285,997	83,060	84,421	8,425	7,857,894
סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה										

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,590,469	247,157	1,257,720	38,362	252,855	68,651	4,455,214
575,125	42,652	146,255	5,577	33,189	8,584	811,382
178,676	12,317	74,837	3,471	31,104	2,995	303,400
260,195	17,298	38,757	7,195	8,482	3,598	335,525
66,593	25,971	21,441	7,541	22,572	5,095	149,213
147,416	15,773	104,914	4,897	12,939	5,035	290,974
41,103	21,721	51,630	6,056	20,634	8,069	149,213
138,269	5,775	(96,346)	3,783	(2,519)	(4,411)	44,551
35,615	5,583	13,319	(85)	3,794	(177)	58,049
3,160,802	288,850	1,246,111	44,166	256,215	69,652	5,065,796

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מקופות גמל
העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לקופות גמל
העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות
לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאותסך הנכסים בניכוי התחייבויות
שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,011,651	202,758	1,086,695	30,735	238,920	66,924	3,637,683	
454,112	35,885	153,518	5,552	34,842	8,574	692,483	
159,959	10,818	68,186	2,275	20,848	5,274	267,360	
262,527	16,469	126,853	3,128	15,617	5,102	429,696	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
49,221	19,063	21,765	5,889	12,141	3,410	111,489	תקבולים מדמי גמולים
83,047	9,058	54,056	3,970	12,567	4,611	167,309	תשלומים לעמיתים
28,595	19,296	33,268	1,446	22,837	6,047	111,489	העברות צבירה לקופה
200,106	7,178	61,294	3,601	(7,646)	(2,146)	262,387	העברות מקופות גמל
84,559	12,154	24,399	749	7,587	573	130,021	העברות בין מסלולים
2,590,469	247,157	1,257,720	38,362	252,855	68,651	4,455,214	העברות צבירה מהקופה
							העברות לקופות גמל
							העברות בין מסלולים
							העברות צבירה, נטו
							עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר
							מדוח הכנסות והוצאות
							סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות
							ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל קרן השתלמות (להלן - "הקופה") הינה קרן השתלמות מסלולית המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2016, כוללת אחד עשרה מסלולים:

- (1) הראל השתלמות כללי.
- (2) הראל השתלמות מסלול מניות (לשעבר - הראל השתלמות נץ (מניית)).
- (3) הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות (לשעבר - מסלול הראל שלדג (עד 10% מניות)).
- (4) הראל השתלמות מסלול שקלי.
- (5) הראל השתלמות אג"ח ללא מניות (לשעבר - הראל השתלמות אג"ח).
- (6) הראל השתלמות מסלול חו"ל (לשעבר - הראל השתלמות ניבה (עד 20% מניות)).
- (7) הראל השתלמות אג"ח עד 20% (לשעבר - הראל גילעד השתלמות כללי) (ראה ג(1) להלן).
- (8) הראל השתלמות לטווח ארוך (לשעבר - הראל גילעד השתלמות כללי 2) (ראה ג(1) להלן).
- (9) הראל השתלמות מסלול כהלכה (לשעבר - הראל גילעד השתלמות כהלכה) (ראה ג(1) להלן).
- (10) הראל השתלמות אג"ח קונצרני (לשעבר - הראל גילעד השתלמות אג"ח) (ראה ג(1) להלן).
- (11) הראל השתלמות מסלול כללי פאסיבי (מסלול חדש לא פעיל).

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ. לשינוי מבני בחברה המנהלת ראה סעיף ג' להלן.

ג. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח

(1) ביום 28 ביוני 2015 התקבל אישור של דירקטוריון הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל") ודירקטוריון הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן - "הראל עתידית") למיזוגה של הראל עתידית לתוך הראל גמל, תוך חיסולה ללא פירוק. המיזוג כאמור, אושר על ידי בית המשפט ביום 26 בנובמבר 2015, על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ביום 27 בדצמבר 2015 ועל ידי רשם החברות ביום 31 בדצמבר 2015.

בהתאם לכך, ביום 1 בינואר 2016, מוזגה הראל עתידית לתוך הראל גמל, תוך חיסולה ללא פירוק, וקופת הגמל הראל גילעד השתלמות (קופה בניהולה של הראל עתידית) מוזגה, מיזוג טכני, לתוך הקופה.

להלן מסלולי קופת גילעד השתלמות שמוזגו מיזוג טכני כאמור לתוך הקופה:

- (1) הראל גילעד השתלמות כללי, להלן "הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות".
- (2) הראל גילעד השתלמות כללי 2, להלן "הראל השתלמות לטווח ארוך".
- (3) הראל גילעד השתלמות כהלכה, להלן "הראל השתלמות מסלול כהלכה".
- (4) הראל גילעד השתלמות אג"ח, להלן "הראל השתלמות אג"ח קונצרני".

העברת הזכויות כאמור התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוגים לא היתה פגיעה בעמיתי הקופה המתמוזגת ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל גמל.

לפרטים נוספים, ראה ביאור 3, בדבר מיזוג טכני.

(2) בהמשך לאישור דירקטוריון הראל גמל ודירקטוריון חברת הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, בוצע החל מתחילת חודש אוקטובר 2016 מיזוג במסגרתו מוזגה הראל גמל לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - "הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ") וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקופות המתמוזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל.

ביאור 1- כללי (המשך)

ד. קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, ועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ו. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קרן השתלמות.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון- רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח ובהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה.

הדוחות הכספיים אושרו לפירסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס 2017.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) יום העסקים האחרון בישראל לשנת 2016 הינו 29 בדצמבר 2016 (שנה קודמת - 31 בדצמבר 2015). לפיכך, התשואה שנוקפה לחשבונות העמיתים חושבה ליום 29 בדצמבר 2016. הפרשי מטבע ושערי ניירות ערך בחו"ל ממועד זה ועד תום שנת הדוח אינם מהותיים.
- (2) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (4) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (5) השווי הוגן של נכסי חוב שאינם סחירים וכן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מתואמת, אשר מידע לגבי השווי הוגן ניתן לצרכי ביאור בלבד, נקבעים באמצעות הוון תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (6) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (7) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה בלתי סחירים - לפי מודל כלכלי הנקבע על ידי הממונה. יתרת זכות הנובעת מהתחייבות בגין נגזרים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (8) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (9) אופציות בלתי סחירות - מוצגות לפי מודל כלכלי שנקבע על ידי הממונה.
- (10) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (11) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (12) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (13) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (14) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (15) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX מוצג יחד עם הנכס, למעט אם הגיע מועד התשלום וטרם שולם.
- (16) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות - חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (5).

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים (המשך)

(17) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.10)	(0.90)	(0.30)	שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)
12.04	0.33	(1.46)	שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - מיזוג טכני

להלן נתוני פרופורמה בגין דוחות על המצב הכספי, דוחות הכנסות והוצאות ודוחות על השינויים בזכויות העמיתים, בהנחה כי המיזוג הטכני מיום 1 בינואר 2016, כאמור בביאור 1ג(1), של קופת גילעד השתלמות, על כל מסלוליה, לתוך הקופה, היה משתקף בדוחות כאמור בכל תקופות הדיווח הקודמות.

(1) דוחות על המצב הכספי פרופורמה

נתוני פרופורמה	
ליום 31 בדצמבר 2015	
(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	
280,994	רכוש שוטף
27,324	מזומנים ושווי מזומנים
308,318	חייבים ויתרות חובה
3,234,691	השקעות פיננסיות
1,274,160	נכסי חוב סחירים
848,225	נכסי חוב שאינם סחירים
873,562	מניות
6,230,638	השקעות אחרות
	סך כל השקעות פיננסיות
60,662	נדל"ן להשקעה
6,599,618	סך כל הנכסים
26,981	זכאים ויתרות זכות
6,572,637	זכויות העמיתים
6,599,618	סך כל ההתחייבויות

ביאור 3 - מיזוג טכני (המשך)

(2) דוחות הכנסות והוצאות פרופורמה

נתוני פרופורמה	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2014	2015
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
952	(916)
60,187	(5,671)
35,751	53,255
46,461	69,488
79,790	21,976
2,695	4,944
224,884	143,992
225,836	143,076
52,155	57,314
5,467	6,528
77	166
140	142
159	164
57,998	64,314
167,838	78,762

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

(3) דוחות על השינויים בזכויות העמיתים פרופורמה

נתוני פרופורמה	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2015
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,801,663	5,871,843
883,728	1,006,916
336,287	364,491
590,081	385,210
117,972	155,048
235,180	405,603
117,972	155,048
354,901	(20,393)
167,838	78,762
5,871,843	6,572,637

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

ביאור 4 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות עד 20% מניות	הראל השתלמות לסווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות מסלול אג"ח	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,699	888	57	277	669	6	56	54	-	22	4,728
179	48	4	61	20	-	-	2	-	-	314
478	382	-	-	291	-	-	-	-	-	1,151
441	141	102	28	128	28	4	16	-	-	888
16,834	4,563	468	2,734	2,374	537	-	131	439	35	28,115
7,888	3,076	101	-	2,807	-	86	380	-	-	14,338
-	51	-	-	-	-	-	-	-	-	51
28,519	9,149	732	3,100	6,289	571	146	583	439	57	49,585

ריבית ודיבידנד לקבל (*)

מוסדות

סכומים לקבל בגין נדל"ן

חייבים בגין השקעות (*)

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין משכנתאות

אחרים

סך הכל חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2015						
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול ללא מניות	הראל השתלמות מסלול אג"ח	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
848	109	164	21	11	1	1,154
92	35	11	-	-	-	138
35	-	15	-	-	-	50
14,875	3,457	1,467	148	-	-	19,947
245	10	42	-	-	4	301
16,095	3,611	1,699	169	11	5	21,590

ריבית ודיבידנד לקבל (*)

מוסדות

סכומים לקבל בגין נדל"ן

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין השקעות (*)

סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה ביאור 15, בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 5 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,027,635	485,359	16,123	50,671	537,718	4,965	241,868	36,634	76,136	2,477,240
646,840	276,896	9,635	670	237,853	15,698	8,396	17,330	-	1,220,142
2,492	1,046	53	167	761	8	32	3	-	4,562
649,332	277,942	9,688	837	238,614	15,706	8,428	17,333	-	1,224,704
1,676,967	763,301	25,811	51,508	776,332	20,671	250,296	53,967	76,136	3,701,944

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
863,924	64,833	517,417	14,089	221,248	30,263	1,711,774
510,889	775	177,367	15,483	4,274	23,594	732,382
2,379	197	601	15	32	3	3,227
513,268	972	177,968	15,498	4,306	23,597	735,609
1,377,192	65,805	695,385	29,587	225,554	53,860	2,447,383

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016									
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
92,160	42,653	1,806	92	39,528	161	1,413	2,328	4	180,145
6	-	4	2	-	-	-	-	-	12
16,593	9,809	315	-	6,452	20	-	265	-	33,454
179,402	55,214	3,799	7,466	51,527	2,057	14,697	2,901	47	317,110
526,700	235,305	6,450	215	214,722	811	6,028	13,175	-	1,003,406
814,861	342,981	12,374	7,775	312,229	3,049	22,138	18,669	51	1,534,127

אגרות חוב קונצרניות :
 שאינן ניתנות להמרה
 שניתנות להמרה
 פקדונות בבנקים
 הלוואות לעמיתים
 הלוואות לאחרים
 סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים (*)

(*) השווי הוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת :

ליום 31 בדצמבר 2016							
הראל השתלמות כללי		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות		סה"כ	
שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך
הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,525	2,525	112	111	56	55	2,693	2,691

הלוואות

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות מסלול מניות סה"כ	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
145,455	1,019	1,426	292	46,863	157	95,698
14	-	-	-	-	8	6
30,373	41	1	20	7,830	3	22,478
186,135	2,083	10,109	2,047	39,158	6,638	126,100
593,615	4,120	9,429	1,038	186,265	327	392,436
955,592	7,263	20,965	3,397	280,116	7,133	636,718

אגרות חוב קונצרניות :
 שאינן ניתנות להמרה
 שניתנות להמרה
 פקדונות בבנקים
 הלוואות לעמיתים
 הלוואות לאחרים
**סך הכל נכסי חוב שאינם
 סחירים (*)**

(*) השווי הוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת :

ליום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות		הראל השתלמות כללי	
ערך בספרים	שווי הוגן	ערך בספרים	שווי הוגן
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
118	122	3,263	3,263

הלוואות

ביאור 7 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2016							
הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל
סה"כ	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
844,869	14	684	46,452	144,238	14,572	113,785	525,124
164,182	-	-	35,119	15	5	40,714	88,329
1,009,051	14	684	81,571	144,253	14,577	154,499	613,453

מניות סחירות
מניות לא סחירות
סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2015				
הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל
סה"כ	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
574,453	2,233	39,719	129,382	403,119
116,669	-	35,856	74	80,739
691,122	2,233	75,575	129,456	483,858

מניות סחירות
מניות לא סחירות
סך הכל מניות

השקעות החברה בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 8 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2016

השקעות אחרות										
הראל השתלמות אג"ח קונצרני סה"כ אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול כהלכה אלפי ש"ח	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול שקלי אלפי ש"ח	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות לטווח ארוך אלפי ש"ח	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות כללי אלפי ש"ח	
353,035	20	-	1,318	-	5,543	20,563	44,661	6,151	52,160	222,619
350,614	636	-	3,155	109	7,706	56,951	19,458	4,361	71,871	186,367
4,396	-	616	-	-	49	221	472	68	541	2,429
2,006	13	-	17	-	-	363	1	11	438	1,163
689	-	164	-	-	-	28	92	9	70	326
408	-	-	-	-	-	22	71	7	54	254
711,148	669	780	4,490	109	13,298	78,148	64,755	10,607	125,134	413,158
השקעות אחרות סחירות										
תעודות סל										
קרנות נאמנות										
מכשירים נגזרים										
מוצרים מובנים										
אופציות										
אחרות										
השקעות אחרות שאינן סחירות										
קרנות השקעה וקרנות הון סיכון										
מכשירים נגזרים										
מוצרים מובנים										
אחרות										
321,547	-	-	493	-	94	58,249	1,756	1,111	65,211	194,633
24,380	29	234	157	233	585	4,650	933	387	4,085	13,087
15,821	-	-	336	157	94	3,003	138	82	2,831	9,180
12	-	-	-	-	-	-	1	1	1	9
361,760	29	234	986	390	773	65,902	2,828	1,581	72,128	216,909
1,072,908	698	1,014	5,476	499	14,071	144,050	67,583	12,188	197,262	630,067
סך הכל השקעות אחרות										

ביאור 8 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
סה"כ						
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
השקעות אחרות סחירות						
246,759	1,343	-	3,325	17,964	42,994	181,133
207,307	2,850	17	1,975	49,738	14,927	137,800
4,048	-	-	37	297	700	3,014
1,366	46	-	44	225	1	1,050
76	-	-	-	5	18	53
938	-	-	3	63	217	655
460,494	4,239	17	5,384	68,292	58,857	323,705
השקעות אחרות שאינן סחירות						
194,791	480	-	95	45,505	288	148,423
11,690	107	80	59	3,374	413	7,657
23,536	157	897	127	7,024	1	15,330
161	-	-	-	30	-	131
566	-	-	-	125	26	415
230,744	744	977	281	56,058	728	171,956
691,238	4,983	994	5,665	124,350	59,585	495,661
סך הכל השקעות אחרות						

ביאור 8 - השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
430,193	95,759	11,948	84,004	39,108	8,481	-	-	697,730	מניות	
17,975	7,499	323	-	10,515	33	627	1	37,672	מדד	
(561,860)	(240,016)	(11,557)	(50,224)	(176,972)	(3,388)	(10,460)	(2,511)	(1,049,805)	מטבע זר	
(1,744)	(890)	31	(16)	(1,040)	-	(20)	(66)	(4,070)	ריבית	

ליום 31 בדצמבר 2015						
	הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול	הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול	הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול	הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול	הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול	הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול הראל השתלמות מסלול
סה"כ	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
מניות	368,362	85,947	36,556	3,634	-	494,499
מדד	3,915	-	5,725	52	-	9,938
מטבע זר	(558,932)	(54,065)	(192,603)	(7,303)	(3,428)	(826,628)
ריבית	(2,956)	(25)	(1,654)	(8)	(366)	(5,027)

ביאור 9 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

ליום 31 בדצמבר 2015			ליום 31 בדצמבר 2016				
הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות כללי	סה"כ	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות כללי	סה"כ	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
40,139	13,876	26,263	60,662	15,025	16,924	28,713	יתרה ליום 1 בינואר
1,551	382	1,169	3,083	655	397	2,031	רכישות ותוספות
2,048	767	1,281	(3,151)	(853)	(1,336)	(962)	התאמת שווי הוגן
43,738	15,025	28,713	60,594	14,827	15,985	29,782	יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות לפחות אחת לשנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחזקות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעור היוון 2.59% לנדל"ן חו"ל ושיעורי היוון שבין 6.5% ל-9% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי לנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרימי המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ג. לעניין התקשרויות לרכישת נדל"ן להשקעה ולחכירה של נדל"ן להשקעה ראה ביאור 17 (ב2).

ביאור 9 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקופה כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום		ליום 31 בדצמבר	
תקופת החכירה		2016	2015
בשנים		אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
בבעלות בחכירה מהוונת	2037 ואילך	29,936	23,460
		30,658	20,278

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 בדצמבר 2015 הינם בסך של 13,133 אלפי ש"ח ובסך של 7,953 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059, בהתאמה.

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 בדצמבר 2015 הינם בסך של 17,525 אלפי ש"ח ובסך של 12,325 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2037.

ה. חלק מהקרקעות בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 10 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חז"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול הראל	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות מסלול הראל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,828	920	56	207	940	30	210	60	74	5	5,330
264	27	3	9	52	2	10	11	-	-	378
8,543	3,185	150	717	2,991	201	450	95	186	19	16,537
193	74	2	-	67	-	2	9	-	-	347
44	12	-	2	11	-	1	1	1	-	72
11,872	4,218	211	935	4,061	233	673	176	261	24	22,664

חברה מנהלת
מוסדות
התחייבויות בגין נגזרים
זכאים בגין השקעות
אחרים

סך הכל זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2015						
הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חז"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול הראל	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,448	208	912	31	209	54	3,862
296	11	87	7	5	3	409
11,478	1,497	3,552	96	382	105	17,110
40	1	11	1	1	-	54
14,262	1,717	4,562	135	597	162	21,435

חברה מנהלת
מוסדות
התחייבויות בגין נגזרים
אחרים

סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 11 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול לפי מסלולי השקעה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
31,595	28,295	24,347
10,563	-	-
681	-	-
2,435	2,525	2,233
11,018	11,121	11,119
351	362	320
2,581	2,535	2,557
697	660	679
795	-	-
39	-	-
60,755	45,498	41,255

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים:

הראל השתלמות כללי

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל השתלמות לטווח ארוך (*)

הראל השתלמות מסלול מניות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

הראל השתלמות מסלול חו"ל

הראל השתלמות מסלול שקלי

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)

הראל השתלמות אג"ח קונצרני (*)

סך הכל הוצאות דמי ניהול

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
%	%	%
2.00	2.00	2.00
0.90	0.98	1.06
0.74	0.77	0.79
1.00	1.06	1.21
0.86	0.92	0.99
0.84	0.89	0.93
0.84	0.89	0.92
0.92	1.01	1.05
0.90	0.96	0.98
1.07	1.08	1.14
0.62	0.53	0.45

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:

הראל השתלמות כללי

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל השתלמות לטווח ארוך (*)

הראל השתלמות מסלול מניות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

הראל השתלמות מסלול חו"ל

הראל השתלמות מסלול שקלי

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)

הראל השתלמות אג"ח קונצרני (*)

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

ביאור 12 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.017	0.016	0.014	624	699	893	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.006	0.004	202	255	275	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.002	0.001	54	78	46	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.030	0.044	0.058	1,100	1,989	3,795	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.060	0.045	0.045	2,211	2,035	2,927	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
*-	*-	-	5	9	27	באמצעות תעודת סל
*-	*-	0.001	10	14	82	עמלות אחרות**
0.114	0.113	0.122	<u>4,206</u>	<u>5,079</u>	<u>8,045</u>	סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.019	0.016	0.014	387	433	459	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.006	0.004	118	154	135	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.002	0.001	36	53	29	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.042	0.059	0.076	858	1,558	2,411	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.074	0.054	0.051	1,495	1,408	1,633	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
*-	*-	0.001	2	7	17	באמצעות תעודת סל
*-	*-	0.001	8	8	45	עמלות אחרות**
0.143	0.138	0.149	<u>2,904</u>	<u>3,621</u>	<u>4,729</u>	סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	
0.011	152	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.004	54	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	9	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
		עמלות ניהול חיצוני:
0.054	735	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.041	563	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
*-	4	בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
0.001	18	עמלות אחרות**
0.112	<u>1,535</u>	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ומ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה בגין תעודת סל ישראלית.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל השתלמות לטווח ארוך (מסלול לאוכלוסיית יעד)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

ש"ח אלפי	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
12	0.017
3	0.004
32	0.046
45	0.064
1	0.001
1	0.001
94	0.134

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות מסלול מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2016	2015	2014	2016	2015	2014
אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
70	0.036	90	0.036	74	0.036
14	0.006	18	0.007	13	0.006
6	0.002	1	0.002	1	0.002
218	0.117	214	0.085	238	0.117
3	0.001	1	0.001	2	0.001
311	0.162	324	0.128	328	0.162

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2016	2015	2014	2016	2015	2014
אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
118	0.012	117	0.009	130	0.012
45	0.005	62	0.005	59	0.005
8	0.002	24	0.002	17	0.002
606	0.021	426	0.034	237	0.021
386	0.040	372	0.029	438	0.040
2	0.001	1	0.001	1	0.001
16	0.001	6	0.001	1	0.001
1,181	0.080	1,008	0.079	883	0.080

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ומ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל השתלמות מסלול חו"ל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2016	2015	2014	2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
10	7	7	0.023	0.018	0.023
4	3	1	0.003	0.008	0.009
1	1	1	0.003	0.003	0.002
59	19	17	0.055	0.049	0.133
74	30	26	0.084	0.078	0.167

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות מסלול שקלי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2016	2015	2014	2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
42	46	20	0.008	0.018	0.016
14	14	7	0.003	0.006	0.005
-	1	1	*-	*-	-
-	-	1	*-	-	-
56	61	29	0.012	0.024	0.022

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2016	2015	2014	2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
6	6	6	0.009	0.009	0.009
3	4	4	0.006	0.006	0.004
4	3	3	0.004	0.004	0.006
21	22	23	0.034	0.032	0.030
2	-	-	-	-	0.003
36	35	36	0.054	0.051	0.052

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות מסלול כהלכה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	
אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
23	0.035
3	0.005
26	0.040

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ומ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל השתלמות אג"ח קונצרני

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.021	1
0.042	2
0.063	3

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

סך הכל הוצאות ישירות

ביאור 13 - ביטוח חיים

החל מחודש אוגוסט 2013, עמיתי הקופה בעלי חשבון של 10 אלפי ש"ח לפחות או הפקדה חודשית של 500 ש"ח לפחות, מגיל 18 ועד גיל 69 שנים, רשאים להצטרף לביטוח קבוצתי למקרה מוות בגובה של 120 אלפי ש"ח, וזאת בכפוף למילוי הצהרת בריאות (ללא החרגות) ואישורה על ידי החברה המנהלת.

פרמיית הביטוח החודשית הינה בעלות של 7 ש"ח לגילאים 18-49, 17 ש"ח לגילאים 50-59 ו-50 ש"ח לגילאים 60-69. כל הסכומים צמודים למדד יולי 2013. הפרמיה החודשית נגבית מצברית העמית בקרן.

הביטוח הינו ביטוח קבוצתי וצמוד לקרן ההשתלמות, בעת פדיון או נידוד הקרן, הביטוח בתעריף זה מתבטל. ניתן להמשיך את הביטוח כפוליסת פרט בהתאם לתעריף שיהיה נהוג באותה עת.

ביאור 14 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו				
	2012	2013	2014	2015	2016
באחוזים					
6.72	11.67	10.78	5.09	2.57	3.81
5.75	10.73	8.69	3.92	2.36	3.32
6.61	13.12	9.89	4.38	1.67	4.41
9.36	11.97	20.47	6.91	3.45	4.85
4.90	10.18	6.54	3.15	1.92	2.92
4.90	9.44	6.62	3.34	0.76	4.54
3.94	7.44	4.43	4.31	2.53	1.08
3.54	8.77	4.60	1.82	0.66	2.06
4.58	8.28	7.21	4.41	1.59	1.57
-	-	0.16	1.57	(0.05)	3.82

הראל השתלמות כללי

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל השתלמות לטווח ארוך (*)

הראל השתלמות מסלול מניות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

הראל השתלמות מסלול חו"ל

הראל השתלמות מסלול שקלי

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)

הראל השתלמות אג"ח קונצרני (*) (**)

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

(**) המסלול הוקם בחודש יולי 2013 והחל לפעול בחודש נובמבר 2013.

ביאור 15 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(3,862)	(5,330)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
39	762	חייבים בגין השקעות
25	4	ריבית ודיבידנד לקבל
120,825	174,406	מניות
625	1,670	אגרות חוב סחירות
-	51,747	הלוואות
50,973	87,749	קרנות השקעה
168,625	311,008	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 54,222 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
41,255	45,498	60,755	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 16 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016							
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
769	177	23	149	71	20	3	1,212
-	(1)	-	-	-	-	-	(1)
769	176	23	149	71	20	3	1,211

בגין השקעות בניירות ערך זרים
בגין שנים קודמות ואחרות
סך כל הוצאות מסים

ביאור 17 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופה. קיימת אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחוייבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופה האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת הנהלת הקופה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת הנהלת הקופה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

סך חובות המעבידים למיטב ידיעת מנהלי הקופה, הינו :

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,374	3,069	הראל השתלמות כללי
-	621	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)
12	12	הראל השתלמות מסלול מניות
27	27	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
-	-	הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)
1,413	3,729	

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

ב. התקשרויות

(1) הקופה התקשרה להשקעה בקרנות הון סיכון. להלן יתרת הסכומים שנותרו להשקעה :

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
89,268	129,953	הראל השתלמות כללי
-	36,258	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)
-	87	הראל השתלמות לטווח ארוך (*)
85	82	הראל השתלמות מסלול מניות
24,132	31,575	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
68	50	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

(2) הקופה התקשרה להשקעה בנכסי נדל"ן. להלן יתרת הסכומים שנותרו להשקעה :

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,976	1,186	הראל השתלמות כללי
-	212	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)
617	371	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

ביאור 17 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ד. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים, בסך של כ- 107.7 מיליון ש"ח.